

Jednou z tradičních náplní práce klasických archeologů bývalo studium antického umění, v různých jeho projevech a různými metodami. Obliba kunsthistorických témat však postupně klesá a je proto třeba přivítat a podpořit každého studenta, který se pro práci podobného druhu rozhodne, zejména pokud si vybere méně poznanou oblast antické výtvarné tradice, za jakou lze achajmenovské umění určitě prohlásit.

Autorka si zvolila poměrně náročný úkol: utřídit a z ikonografického pohledu podrobně rozebrat motivy zvířat v menším perském umění achajmenovského období, náročný zejména proto, že korpus takových vyobrazení je, jak se ukázalo, velmi rozsáhlý. Cílem pak bylo nejen deskriptivně uchopit a utřídit celý soubor, ale pokusit se zároveň vysledovat nějaké trendy a zobecnit charakteristické znaky daného uměleckého okruhu.

P. Cejnarová se svého úkolu zhostila velmi zdařile. Po dlouhou dobu systematicky procházela všechnu dostupnou literaturu, aby nakonec sebrala přes 400 předmětů, které seřadila do databáze, jež je základem k práci přiloženého katalogu. Základní třídění vychází logicky z běžných živočišných druhů jak zvířat divokých, tak domestikovaných, nechybí ovšem také bytosti smíšené, mající povahu mýtickou. Ve velmi přehledně pojatém katalogu lze samozřejmě najít drobnosti, jež šly udělat jinak: odkazy na literaturu mohly být rozděleny na položky, v nichž se vyskytuje zkoumaný předmět či motiv sám o sobě, a na ty, kde může čtenář najít předměty / motivy podobné, analogické. Jsou-li v katalogu uváděny rozměry, jde o předmět samotný, jakkoliv hlavní zájem autorky směřuje k jeho výzdobnému motivu, u něhož velikost rovněž hraje jistou roli, uvážíme-li například obtížně dosažitelný detail zobrazení u některých miniaturních předmětů, limitující srovnání s ukázkami většími. Některé atributy / kritéria mohly být nazvány logičtěji – *pozice těla* znamená podle obsahu tohoto pole spíše pozici celé figury. Důležité ovšem je, že vytvořený katalog je vlastně dále velmi dobře použitelný jako základ pro případné další analýzy, databázi se dají klást otázky, které třeba autorku ani školitele zatím nenapadly. Lze také nadále databázi rozšiřovat (jak autorka sama poznamenává, jde vlastně jen o výběr, jakkoliv reprezentativní) a výsledky zkoumání zpřesňovat.

Co mohlo být dále uděláno jinak, je například klasifikace motivů s vytvořeným kódovníkem (např. lev = 1, celá figura = 1, stojící = 1, samostatně = 1, na dýce = 1, takže kód ikonografického typu s přiřazením k předmětu by byl 11111 do té chvíle, než by si lev sedl na gemu, pak by se přesunul do 12113; kód pochopitelně může obsahovat i údaje geografické: o místě nálezů nebo příslušné satrapii, případně moderním státu nebo místě uložení 12113xxxx). Následnou analýzu lze pochopitelně provést i bez toho, dotazy do databáze či

filtrace v excelu lze řešit i na základě stávajícího členění položek, jež si P. Cejnarové velmi pečlivě připravila.

Za velký vklad autorky k danému okruhu bádání považuji zejména vymezení typických způsobů zobrazení, třebaže tyto nejsou přísně vzato problémem ikonografickým, nýbrž spíše stylovým (chápano v protikladu CO – JAK?). Oceňuji rovněž snahu o přesné zoologické určení zobrazovaných živočichů, které bez pochyb nabízí různé další interpretační možnosti ohledně místa původu motivu i celého předmětu. Za zmínku stojí také autorčino sledování vazeb jednotlivých zvířat k avestské a mladší íránské tradici, tedy jejich vnímání coby kladných či záporných bytostí. Tuto linii bádání lze jistě úspěšně dále rozvíjet, detailnější práce s texty by ovšem vyžadovala znalosti pramenného jazyka. Nakonec považuji za správné rozhodnutí věnovat – zejména v diskusi v závěru – málo prostoru chronologickému hledisku, většina přesných datací, jejichž autoři měli větší odvahu, než je běžné, je sporná, a jen těžko se dají sestavovat vývojové řady. Mnohé lze ještě udělat na poli srovnání perského a staršího umění okolních předovýchodních států, zejména Asýrie, ale také v oblasti srovnání s umělecko-řemeslným okruhem skythským. Problematickým bodem, jehož si je však autorka dobře sama vědoma, je samotné připsání předmětu achajmenovské umělecké tradici. V mnoha případech opakují autoři jeden po druhém tuto atribuci bez toho, aby daný objekt a tím i výjev na něm zobrazené podrobili novému kritickému zkoumání.

Překlepy jsou v textu velmi vzácné – např. v katalogu statét krále Kroisa (kat. č. 228, 100, 99), stříbrný statétr z Tarsu (kat. č. 212). Osobně bych u datací volil raději použití zkratky př. Kr. než př. n. l., v této práci ovšem stačilo na začátku upozornit, že pokud není výslovně uvedeno jinak, jsou všechny letopočty př. Kr.

Petra Cejnarová svou práci pečlivě připravovala a svědomitě konzultovala a všechny připomínky zohledňovala, takže jako školitel již nemám zásadní výhrady, a proto nejenže schvaluji tuto diplomovou práci jako vhodný podklad k obhajobě, ale navrhuji ji ocenit jako *výbornou*.

V Čelákovcích 9. 9. 2018

Ladislav Stančo